

List izhaja 1. in 15.
vsakega meseca.

Posamezna štev. 3 K.

Naročnina mes. 6 K.

Rokopisi se ne vračajo in ne frankirana pisma se ne sprejemajo.

VOJNI INVALID

Postnina plačana v gotovini.

Uredništvo
in upravnništvo
v Št. Peterski
vojašnici.

Glasilno splošne organizacije vojnih invalidov, vdov in sirot za Slovenijo.

Nered pri pokojninah.

Najbolj pereče vprašanje, ki danes razburja vse vojne žrtve, je neredno nakazovanje in izplačevanje pokojnin in doklad. Od vseh strani se čujejo pritožbe in kritiziranja, ki lete na našo organizacijo. Nakazovanje in izplačevanje pokojnin je vedno nerednejše in slabše. Zadnjega pol leta imamo pri uradu za nakazovanje pokojnin tak kaos, da ga nihče ni kos razrešiti. Tri leta so se izplačevale pokojnine redno, sedaj je pa kar naenkrat cel aparat odpovedal. Kako pa je to mogoče? Saj se vendar naša uprava vedno boljša, v uradih pa se kaže vedno večja disciplina in red. Čudno je to, da je urad za nakazovanje pokojnin, ki obstoja ves čas po prevratu, tri leta lahko vršil svoje delo točno, danes pa kar naenkrat ne gre. Izgovori na redukcijo uradništva niso utemeljeni, ker se je reduciralo le manjše število in to že v zadnjem času. Tudi z manjšim številom uradništva bi se po tako dolgem času odpravil zastoj. Ako bi se šestkrat manj delalo, kakor se je tri leta po prevratu, ko so se pokojnine še redno in točno nakazovale, bi moral priti vsak upravičenec vsaj enkrat po šestih mesecih na vrsto.

Ti izgovori ne drže in treba je iskati vzroka drugod. Ali vlada ne nakaže kreditov za pokojnine in doklade? Ako bi ne bilo kreditov, bi ne dobival nihče pokojnin, ali pa vsaj enkrat eni drugič zopet drugi invalidi in vdove, ako bi ne bilo kreditov dovolj. Danes pa dobiva ena skupina upravičencev pokojnine redno vsaki mesec, druga skupina jih dobiva s presledki po par mesecev, tretja skupina pa jih sploh več ne dobiva. Ako bi kreditov ne bilo dovolj, ali pa bi jih sploh ne bilo, bi tukajšnje invalidske oblasti imele v prvi vrsti skrbeti, da se takoj nakažejo. Tekom dolge dobe, odkar traja zastanek, bi se vendar že enkrat morali dobiti krediti. Sicer se pa vedno čuje, da skupščina, čeprav počasi, pa vendar odobruje posamezne državne proračune. V istih so gotovo predvidene tudi partije za pokojnine z dokladami vojnim žrtvam, ker takih izplačil, ki jih je država vezana in dolžna dajati, ona vendar ne more prezreti. Iz tega sklepamo, da ni vzroka, da bi se pokojnine ne mogle redno nakazovati. Zakaj pa so se zadnja tri leta lahko redno nakazovale. Najbrže je pa to vzrok, da hočejo prištediti in zakrpati ogromne in nepotrebne državne izdatke, z invalidskimi pokojninami. Vsak pošten človek, ki ima le količkaj čuta, mora reči, da je najgrše dejanje to, ako se trga dohodke najbednejšim in najnesrečnejšim eksistencam in žrtvam svetovnega pohlepa, ki so zaslužile ravno nasprotno boljše oskrbe in sočutja, kakor se jim jih danes v tej brezbriznosti daje.

Tako socialno skrb, ki ne daje vojnim žrtvam niti najmanjšega, to je pokojnine, ki jo mora že po nekakem internacionalnem pravu vsaka vojna žrtev dobivati, najbrž nimajo niti v kaki srednjeafriški državi. Kako more pri nas vojna žrtev pričakovati kako drugo preskrbo ali pomoč, ki jo predvidevajo zakoni, ako ne dobi niti najmanjšega, to je pokojnine, ki ji redno pripada.

Na ta način se lahko na kratko reče, da smo sedaj popolnoma brez vsake pomoči od

strani države. Invalidi in vdove se obračajo od vseh strani na organizacijo za posredovanje, z nezadovoljstvom in kritiziranjem organizacije, kakor da bi bila ona kriva vsega zla. Naravno je, da se s takim postopanjem od strani oblasti, ki daje povod temu razburjenju v veliki meri, ruši organizacijo in pospešuje desorganizacijo.

Organizacija konstatira, da je napravila v tem pogledu že vse, kar je v njeni moči. Posredovala je že nešteto krat pri invalidskem odseku, kjer se pripoveduje, da je tam vse v redu izgotovljeno in da je zadržek v uradu za nakazovanje pokojnin. Ta urad se zopet izgovarja na preobloženje z delom in premalo moči. Gospodje, tekem pol leta bi se vsaj nekaj lahko naredilo in zboljšalo. Ako je res to vzrok, potem moramo reči, da so tamkaj uradniki nezmožni in naj se zamenjajo z drugimi. Organizacija je radi pokojnin intervenirala po deputaciji pri g. pokrajinskem namestniku in pri ministrstvu; izročila je tudi tozadevne resolucije protestnih shodov. Povsod se ji je obljubila takojšnja pomoč, ki se pa še do danes ni storila.

Tako postopanje gotovo ne koristi državi in njenemu ugledu, ako se jemlje ljudem vse zaupanje v postave in pošteno izvrševanje državnega aparata. Napravljaja pa tudi slabo agitacijo za vojaški stan v bodočnosti.

Pri tem moramo omeniti naše Prekmurje, iz katerega prihajajo zelo ostri protesti, ker tamkaj še skoro nihče izmed vojnih invalidov, vdov in sirot, ne dobiva pokojnine. Nekateri trdijo, da jo še sploh niso nikoli po prevratu dobili. To je jako slaba agitacija za našo državo z ozirom na to, da vlada tamkaj še precejšnja narodna mlačnost.

Čas je že, da se enkrat merodajni gospodje zganejo in take nečedne manipulacije z našimi pokojninami enkrat za vselej preprečijo in uredijo. Ako pa mislijo kaj drugega z nami, naj nam povedo resnico v obraz.

Pomen organizacije.

Kar je v malem družina, to je v večjem organizacija. Zato je tudi treba v organizaciji istega reda, istega čuta dolžnosti in iste zavesti do pravic, kakor jih ima človek tudi v družini.

Prvo in glavno ter takorekoč temelj vsake organizacije je — red. Člani pristopajo prostovoljno, s tistim trenutkom pa, ko jih je organizacija sprejela, prevzamejo gotove obveznosti, to se pravi, da se v nekem oziru in do gotove meje odreko svoji prosti volji. Zato seveda ni dovolj, da je človek član kake organizacije samo na papirju, ampak mora biti res živ član, to se pravi: mora spremljati vse delo organizacije in po možnosti pomagati. Ni pa seveda prav, če kdo misli, da vrši bogve kakšno koristno delo, ako pri vsaki primerni in neprililki udriha po organizaciji, oziroma njenih predstavnikih. To bi se reklo po domače, da sam v svojo skledo pljuje. Kajti kot član ima vendar pri vsakih volitvah, pri zborovanjih itd. pravico, da dvigne svoj glas in pove

to, kar mu je na srcu. Enako je s predstavniki organizacije. Ti so pač taki, kakršne so si člani sami izvolili. Če so volili slabe, so pač slabi. Udrihanje jih ne predrugači, pač pa škoduje ugledu dotične organizacije, ker ruši zaupanje vanjo. Prav v obili meri pa tako zabavljanje škoduje tudi posameznim članom, ker priča o njih, da pri volitvah ali 1. niso vedeli koga volijo, ali 2. niso imeli toliko samostojnosti, da bi volili tistega, ki so ga smatrali za najboljšega. Eno kot drugo je precej slabo izpričevalo za vsakega posameznika in nauk, ki pravi: „Drži jezik za zobmi, če ne veš ali ne smeš vedeti, kaj počneš!“

„Potemtakem je človek v organizaciji mrtev predmet, ki pravzaprav ne velja nič?“ poroče kdo. Ne, ni — ravno nasprotno je res. Kakor ga pojмимо mi in kakor smo ga opisali, sili vsakega člana, vestno in po svojih najboljših močeh vršiti tudi svoje dolžnosti. Dolžnost organiziranega pa ne obstoji samo v tem, da plačuje predpisano članarino, ampak v tem, da z organizacijo živi. Organizacija mora biti vsakemu članu dom. Kakor v družini vsak vesten član skrbi za njen blagor in napredek, tako mora skrbeti tudi v organizaciji. V dobri družini ne pride nikomur na misel, da bi skušal odpraviti morebitne napake z obiranjem pri sosedih ali celo pri ljudeh, ki tisti družini niso naklonjeni. Vse to se uredi lahko sicer javno, toda doma. Bilo je namreč vedno tako, je in bo ostalo, da vse razume samo tisti, ki skusi, ki so mu stvari blizu in se ga res tičejo. Drugi poslušajo in ne slišijo, če pa slišijo, iščejo možnosti, kako bi iz tujih nadlog prišli do — lastne koristi.

Kaj je torej dolžnost člana kake organizacije, če opazi kak nered? Na nered je treba opozoriti. Prilike ima dovolj. Organizacija — vsaj naša — ima svoje strokovno glasilo, ki je samo zato tu, da se v njem obravnavajo stvari, ki se tičejo nas. Kdor ima kaj povedati, je njegova nujna dolžnost, da se javi v našem glasilu, v „Vojnem Invalidu“. Proti temu ne more imeti noben pameten človek pomislekov. Izgovor, da bi mogoče uredništvo ne hotelo sprejeti dopisa, je jalov. Saj urednik ni kak trinog, ki bi imel dosmrtno oblast, ampak član organizacije, kot vsi ostali. Zato je organizaciji za svoje delo odgovoren. Še bolj piškavo pa bi bilo mnenje, da se morda izpostavi šikanam, kdor bi kritiziral delo organizacije. Kdo naj ga šikanira? Saj je vendar lahko vsak hip izreden občni zbor, ki pomeđe oblastnike kakor veter suho listje. Zato pa: Kdor ima kaj na srcu, domov in z besedo na dan! To bo vsem, ki res žele uspehov, samo v veselje in splošni organizaciji v korist. Pametna beseda, pa naj bi bila še tako ostra, najde vedno dovolj odziva in je znamenje — dela! Zato je ne bo nihče nikoli skušal zatirati.

O pravicah organiziranih menda ni treba izgubljeti mnogo besed. Vsaka organizacija ima svoja pravila, kjer so označene tudi pravice članov. Kdor bi bil tako površen in brezbrizen, da bi pravil ne poznal, gotovo tudi ne bi vršil svojih dolžnosti, ker jih tudi ne bi poznal. Tisti pa, ki ne izpolnjuje dolžnosti, ni vreden pravic, ali ne?

Upamo, da takih članov v Splošni organizaciji vojnih invalidov ni. Vsem pa, ki imajo voljo do dela, kličemo: „Delajte! Delajmo! To bo edina rešitev za nas!“

Invalidske pokojnine.

Mnogo slabe volje povzroča med invalidi nered pri izplačevanju pokojnin invalidom, vdovam in sirotam. Nekateri za tekoče leto sploh še niso prejeli ničesar, nekateri le nekaj malega, popolnoma v redu pa menda skoro nihče. Kolkor nam je znano, prejemajo invalidi, ki dobivajo mesečno samo 7 dinarjev 50 para (30 K), pokojnino najbolj redno.

Vse to nam je znano. Vemo, čutimo in razumemo, kako bridko je invalidu, zlasti siromašnemu, (in teh je večina med nami!) ko mora v bedi in pomanjkanju brez uspeha čakati na to, kar mu po vsej pravici gre. Vemo to — in centralni odbor je povzel v tem pogledu že vse mogoče korake, da bi dosegel v tem oziru izboljšanje položaja. Posredoval je pri vseh tozadevnih oblastih, prosil in urgiral, toda za enkrat še brez posebnega uspeha. Zato je čisto napačno, ako invalidi mislijo, da je „Splošna organizacija vojnih invalidov“ itd., kaj kriva na tem, da se pokojnine ne izplačujejo v redu. Dotičniki ne pomislijo, da organizacija ni državni urad, ampak zasebno društvo. Kot tako pa seveda na noben način ne more nakazovati denarja iz državnih sredstev, ampak samo vplivati na pristojne državne oblasti, da se zavedo in izpolnijo svoje dolžnosti.

Da ne bo kdo mislil, da leži kaka krivda v organizaciji, naj povemo, da se srbskim invalidom ne godi nič drugače nego slovenskim. Njihovo glasilo „Ratni invalid“ objavlja v svoji 33. številki letošnjega letnika članek o pokojninah in toži o istih nadlogah, ki tarejo tudi nas. Naj posnamemo iz članka najvažnejše stvari! „In za čuda! Merodajni faktorji — kakor da nas hočejo razdružiti! Kakor da se navdušujejo za to, da nas pehajo v nesrečo! —

Prosili smo za fonde, ki so namenjeni invalidom, toda mrtvi so za nas — odgovora ni.“

Nadalje našteva člankar cel kup stvari, za katere so invalidi prosili, pa jih seveda niso dobili. H koncu pravi člankar:

„Ko smo bili na bojišču, je bila pozabljivost katerekoli izmed nas sedanjih borcev najstrožje kaznovana. Kdo in kdaj pa bo kaznoval nemarnost in pozabljivost merodajnih činiteljev, ki jo kažejo vselej, kadar razpravljajo o skromnih naših potrebah.“

Toliko v pojasnilo slovenskim invalidom. Sicer vemo, da jim s tem še ni prav nič pomagano in da slovenski invalid še daleko ni sit od tega, če ve, da trpi njegov srbski tovariš po-

manjkanje. S tem smo hoteli le povedati, da neredov pri izplačevanju pokojnin ni kriva organizacija in da neredi v tem oziru niso samo v Sloveniji, ampak po vsej državi.

Tisti, ki terja, je dolžniku vedno neljub gost. Tako je z nami. Mi smo upniki, država je naš dolžnik. Sirote brez očetov, vdove brez mož in mi, ki smo žrtvovali svoje zdravje državi — vsi imamo pravico terjati od nje, kar nam gre.

Kako pa naj uveljavimo svoje pravice? Z zabavljanjem in godrnjanjem prav gotovo ne pridemo do zaželjenega uspeha. Zabavljanje ne koristi nikoli, škoduje pa mnogokrat. Naša edina rešitev je v tem, da se strnemo kot en mož, da se brez pridržka oprinemo svoje organizacije in ji na ta način pripomoremo do take moči, da nihče na merodajnih mestih ne bo mogel in ne bo smel preslišati njenega glasu.

Doslej, kakor rečeno, je organizacija storila vse, kar je bilo v njeni moči. Kdor misli — pa brez zamere! — da jo z napadi podpira v njenem delu, je v zmoti! Ako dela to iz nevednosti, naj se da poučiti, ako pa počne kaj takega iz kakršnihkoli osebnih namenov, je škodljivec opih trpečih množic, ki jih razumemo pod nazivom „vojni invalidi, vdove in sirote“. Tak človek ne pozna usmiljenja in ga torej tudi ne zasluži. Zato bomo z ljudmi te vrste, — ako bi se slučajno kdo vrnil med nas — obračunali kratko in temeljito, gotovo pa na tak način, da bo dotičnim enkrat za vselej prešlo veselje do tega, da bi zanašali sumničenja kot strupene kali razdora v invalidske vrste.

Kdor hoče razumeti, lahko razume. Edino, kar nas more rešiti, je močna organizacija. Vsi vemo, da gmotni položaj naše države ni ravno rožnat. Zato moramo biti krepki, če hočemo merodajne faktorje prisiliti do tega, da si vzamejo za nas potrebna sredstva tam, kjer so. V slogi je moč!

Razmere pri središnjem odboru v Beogradu.

Invalidi in vojne vdove iz Beograda in okolice so imeli dne 14. maja t. l. sestanek radi izbire delegata na redni občni zbor. Izjavili so enoglasno nezaupnico svojemu dosedanjemu predsedniku središnjega odbora g. Miloradu Stevanoviču, kateremu niso dovolili, da bi otvoril sestanek, pač pa je bil postavljen za predsednika sestanka g. Aleksander Ilič, podpukovnik. Na sestanku so sprejeli resolucijo, s katero obsojajo delo središnjega odbora, ki ni podvzel korakov, kakršne so zahtevali invalidski interesi in nepravilno delo odbora, ki je ugotovljeno z anketno komisijo ministrstva socialne politike. Obžalujejo tovariše, kateri so

se eksponirali za predsednika središnjega odbora in dovolili, da se je stavila osebnost predsednika nad njihovo skupno delovanje. Zahtevajo od sedanjega središnjega odbora, da začasno do vršitve občnega zbora suspendira predsednika g. Stevanoviča in za vršitelja predsednikove dolžnosti izbere drugo osebo iz svoje srede. Proklamirajo svečano politično neodvisnost v invalidskem pokretu in žele sporazumnega delovanja s svojimi brati iz cele države.

Predsedniku sestanka naročajo da pošlje to resolucijo ministrstvu socialne politike, središnjemu odboru udruženja, vsem invalidskim organizacijam in o njej obvesti vso javnost. Redni letni občni zbor udruženja je sklican na 4. junija t. l. v Beogradu. Želimo, da bi isti energično posegel vmes in enkrat za vselej napravil konec takim razmeram.

Potreba organizacije.

Nobena živa stvar v narodi ne živi sama za sebe, vse je sestavljeno iz posameznih delov in tako združeno v celoto. Nikjer ni razložka, nikjer ni izjeme, ne v mrtvi materiji, ne pri živih bitjih, počenši od najnižje razvite rastline, pa dalje gori v živalski svet in do človeka. Čim više seveda gremo, tem bolj umetno in zapleteno je to združenje, tem bolj dovršen pa je tudi dotični organizem.

Organizem — organizacija! Kakor je v ostalem svetu, tako je in mora tudi biti pri človeku. „Človek je družabno bitje,“ pravi star izrek? In ker je družabno bitje, ne more obstojati sam za se, temveč se mora družiti s sebi sorodnimi, mora torej stopiti v organizacije!

Zamislite se v narodo. Poglejte jablano, kadar se spomladi razbohota v najlepšem cvetju. Odstranite ji lub — drevo bo začelo hirati. Skušalo ga bo nadomestiti z novim, toda odstranite ga še drugič, tretjič — in drevo se bo posušilo. Stotero sestavin je lahko v kakem bitju, toda če manjka ena, bo dotično bitje bolno, bo hiralo in polagoma zamrlo.

Enako je z nami invalidi, enako in skoro še hujše danes, ko ves svet boleha na strašnih posledicah vojne, med katere spada zlasti pohlep po imetju in včasih naravnost zločinska brezobzirnost. Danes te nihče ne vpraša, če te boli, ako te je pohodil. Če si slaboten, te bo močnejši brezobzirno pomendral in se ne bo zmenil za tvoje obupne prošnje, ampak bo mirno stopal preko tvojega trupla, če se od tega nadeja koristi.

To čuti danes ves svet. Zato so se ljudje začeli vedno jasneje zavedati, da so člani narave in da morajo živeti po naravnih zakonih.

LISTEK.

Snidenje.

Kakor mnogo popoldnevov, tako sta sedeli tudi tistega v nestrpnem pričakovanju. Ure so se pletle počasi, mučne in dolge, brez konca in kraja. Pred dobrim tednom je že prispelo pismo, tisto veselo pismo o vrnitvi. Andrej se vrne, vrne z vojne, iz tistih strašnih grozot spet k družini... Mati in žena ga čakata, čakata.

Mati je že stara, slepa od starosti in vela. „Kako je že pisal?“

In sinaha-žena vzame list in bere. Nešteto krat je že prebrala tiste okorne vrste, vendar jih rada prebira še vedno in vedno iznova.

„Oj, Dreja, sinko moj,“ je vzdrljevala mati, kakor da gladi malo dete.

„Ali je pisal sam?“ je vprašala mati.

Sinaha se je zdrznila. Temna senca ji je bušknila na obraz in kakor odsotna je strmela v pismo.

Čudno, kaj vse vedo stari ljudje! Ali je pisal sam?

„Sam!“ je odvrnila čez čas in nehote se ji je usiljevala misel, da laže. Kako, zakaj? Bogve. Misli so včasih tako silne, da jim človek ne ve izvora. Tu je! Iščeš, vprašuješ, odkod. Vse zaman! Misel je tu in te žge.

„O, slabo sem ga čuvala,“ je tarnala mati sama zase. „Odpusti Dreja, dete moje. Slabo sem čuvala zenice svojih oči, slabo i sina. Če delam jaz pokoro v slepoti, naj je ne dela sin v nesreči!“

In je zajokala.

Sinaha je strmela. Zaskelilo jo je v očeh. Zakaj, kako?...

„Bog nebeški, mati, danes ne jokajte! Saj pride Dreja, pride, pride.“

In kakor dih je probegnul čas. Večer je zamračil sobo in žena se je prestrašila.

„Nasproti mu pojdem! Od veselja bi bila skoro pozabila.“

Predno pa se je okrenila, je stopil Dreja v sobo. Visok, izžet in izmučen, ves zavil v povaljano pelerino.

„Dreja,“ je dahnila žena, kakor da se je odprlo nebo.

„Dreja, sinko,“ je jokala slepa mati. „Ali si res ti?“

Žena je planila k možu.

„In še roke mi ne daš?“

Tedaj se je Dreja stresel. Pelerina mu je zdrknila z ramen, ob životu pa so zamahedrali prazni rokavi.

„Dreja“ — je zarjula žena in je omahnila.

„Pridi, sinko,“ je krilila starka, „pridi, da te objamem, da me objameš starko.“

Dreja je stopil k njej, se je sklonil in zastokal. Starka, ki je iskala njegove roke, je vjela prazen rokav in je spoznala grozo.

„Dreja, kaj je?!“

„Nič —“ je siknila žena in se je ovila možu krog vratu.

„Zakaj me ne objameš?“

„Ne bo vas več objemal sin,“ se je zgrudil Dreja.

Mati je zakrilila z rokami. Nekaj nečloveškega je bilo tedaj v njenem obrazu in v glasu, ki se ji je izvil iz ust. Potem pa je omahnila in se ni ganila več.

„To je naše svidenje,“ je zastokal Dreja in je omahnil na materino truplo. Žena je stala kraj njega.

„Smrt ni hujša od tega,“ je vzdihnila kakor iz groba.

Narava pa nas uči: V združenju je moč, napredek in sila.

Če je to resnica in potreba pri zdravih ljudeh, je naravnost nujni življenjski predpogoj pri invalidih. Medtem ko imajo ostali svojo polno telesno silo in moč, je ta pri nas okrnjena in smo vsled tega ovirani v našem boju za obstoj.

Toda česar ne premoremo sami, to lahko dosežemo v organizaciji.

Mnogim bo to nejasno — ali pa se jim bo zdelo odveč. Zlasti velja to za invalide po kmetih, člane kmetijskih družin, kjer so starši mogoče posestniki. Pred vojno, dokler je bil dotičnik zdrav, ni čul mnogo ali pa nič o organizacijah; kajti organizacija je bila zanj družina, v kateri je živel. Ker je pa ravno kmetijski stan eden izmed najbolj samostojnih, je takemu človeku pred vojno družina kot organizacija popolnoma zadostovala. Glavne življenjske potrebščine je pridelal doma. Kar jih pa ni, si jih je pridobil na ta način, da je prodal nekaj onega, česar je imel odveč, in kupil ono, česar mu je manjkalo. Taka organizacija — družina — je bila pred vojno njenemu z d r a v e m u članu popolnoma odveč. S tistim trenutkom, ko je postal invalid, se je položaj popolnoma izpremenil. Preje je mogoče imel upanje, da postane nekoč očetov namestnik in lastnik posestva. Mogoče bi bil z nevesto dobil posestvo in bi bil na ta način preskrbljen za življenje.

Kaj pa zdaj, ko je postal invalid?

Ko se je vrnil domov, so se ga sorodniki prestrašili, so malo pojokali ter se ga polagoma privadili. Ko so spoznali, da ne more opravljati težkih del kakor jih je nekoč, so se ga celo naveličali. Od dne do dne mora grenkeje občutiti, da je pohabljenec, da je breme in nadloga pri hiši. Vse ga odriva in prezira. Kam naj se siromak obrne, kaj naj začne. Naj prosí pomoči, podpore? Bridko je prositi, če človek ve, da ima pravico terjati.

Edini izhod je: Čuj klic narave! Ona pravi: Druži se! Ravnaj se po njej! Išči sebi enakih in strni se z njimi v eno samo močno celoto, v krepko organizacijo. Tam najdeš tovariše, ki imajo isto bol kakor ti, iste težnje, tovariše, ki ti bodo bratje. Nesreča, ki te je zadela, ti v družbi enakih ni več nesreča, ampak krepak vir samozavesti in moči. Zavedel se boš, da si človek, da imaš polno pravico do življenja, da ga ni pod solncem, ki bi te smel prezirati ali zapostavljati zaradi tvoje napake. Česar nisi dosegel sam, dosežeš vsaj v gotovi meri v organizaciji in potom nje.

Klic enega lahko zamre v viharju, klic tisočernih pa nikoli.

Premisli in ne odlašaj! Vsake zamujene minute je škoda! Ne vrne se nikoli več.

Invalidsko vprašanje še vedno ni rešeno.

Naši socialni reformatorji so že večkrat načeli naše tudi za državo važno in pereče invalidsko vprašanje, z različnimi dosedanjimi odredbami ali začasnimi zakoni. Časopisi so prinašali v svet za nas invalide vsakovrstne ugodne vesti, kaj je vlada sprejela za nas dobrega v program. Vse te vesti so bile lansirane z namenom, da pomirijo razburjene invalidske duhove, ki že od ujedinenja nestrpnost čakajo, da pride enkrat naš odrešenik v obliki stalnega zakona, ki naj bi delil pravice sužnja, ki ječi že od začetka svetovnega klanja pod jarmom brezobzirnih in umazanih političnih frazerjev.

Naredba za naredbo, ki je zagledala svet, je bila slabša, druga za drugo sta si nasprotovale, in vsaka je vojne žrtve potisnila v slabši materijelni položaj.

Ljudje, ki ne nosijo ime invalid in ne čutijo njegovih potreb, so si po nalogu državnih oblasti belili glave, kako bi spravili to veliko nezadovoljno maso v pravi tir. Mnogo komisij, posvetovanj in anket so napravili; posamezniki in deputacije so potovale v različne tuje države

v svrhu proučevanja ondotnih invalidskih zakonov in institucij. To pa zato, da bi uveljavili po modernem in praktičnem načinu tudi za nas jugoslovanske vojne žrtve kaj dobrega in prikladnega. Take komisije so požrle mnogo denarja, vojne žrtve pa še do danes nimamo nič. Naj bi raje razdelili one svote med nas, pa bi vsaj nekaj zalegle. Kaj pa imamo danes? Dommage, ki nam služijo v svrhu oskrbe, dokler se ne izobrazimo za druge poklice, se misli zapreti, zdravstvena sredstva so nezadostna in vedno manjša, danes še celo pokojnine ne prihajajo več. Da bi se pa invalidi osamosvojili in se lotili zopet kakega praktičnega poklica jim je zopet nemogoče, ker ne dobijo ne podpore in ne posojila za obrate. Vprašamo gospodo, ali so imeli priliko videti tako postopanje z invalidi v tujih državah? Gotovo so videli boljše naprave, boljše sredstva in bolj lepe socialne ustanove. Pri nas pa se daje vojnim žrtvam samo potiskan papir, na katerem so skrpane različne odredbe in začasni zakoni in lepe tolažbe, drugega nič. Kdo od državnikov bi se brigal za usodo uboge vojne žrtve in za to, da bi se jih čimprej rešilo neznosnega bednega položaja. Naši državniki se imajo baviti preveč s politiko in raje bolj s plodonosnimi vprašanji, kakor je invalidski, kaj jim mar usoda ubogega potlačena plebejca. Vsaka politična stranka v državi se hvali z lepimi načrti, ki bodo prinesli vsega dobrega med ubogi narod, medsebojno lasanje strank pa tira državo v vedno večji prepad in onemogoči vsako pozitivno delo. Tako tudi naš zakon, ki se nam obljubljuje ne more priti na dan. Našim politikom se ne mudi, oni niso invalidi, ne hodijo po trnjevi poti življenja kakor vojne žrtve in ne čutijo usode kakršno moramo nositi mi. Oni delegatje, ki so v svrhu proučevanja našega vprašanja prepotovali tuje države, naj povedo našim odločujočim faktorjem, kaj se je naredilo drugod za vojne žrtve in na kakem materijelnem stališču stoje tam vojne žrtve. Celó v najslabše stoječi Avstriji se najdejo potrebni krediti za oskrbo vojnih žrtev. Pri nas v agrarni, bogati državi, kjer se pobira še specijelno za invalide posebni davek, pa ni najti za nobeno potrebo kreditov. Ne more se stvoriti socialnega zakona, ki bi res nekaj dal in uredil enkrat sedanja mizerno stanje prepotrebni vojnih žrtev. Za te reveže, najbednejše med bednimi je vsak izdatek in vsaka denarna žrtev preveč, vsaka dajatev bi preveč obremenila in spravila v stisko državne finance. Preveč nas je, to vedno mislijo in povdarjajo, vprašamo pa, kdo pa je tega kriv? Ali smo mi vodili in povzročili vojsko?

Ne pustimo se samo tolažiti s praznimi obljubami in praznimi odredbami, od katerih ne moremo živeti. Želimo, da država uvidi, da smo dali najdražje v dobrobit domovine, zato pričakujemo od nje vrednega in poštenega plačila.

Vemo, da je naša povojna usoda zapčatená, da bomo nosili svojo bridko usodo, ki nam je prizadeta do smrti, vendar pa se nam ista lahko olajša, samo dobre volje in sočutja je treba tam, kjer lahko dobimo odpomoči.

Naj se nam da to, kar smo zaslužili in naj se nas ne pusti med nebom in zemljo viseti.

Naše vprašanje je nujno in se da z lahkoto hitro rešiti, samo s smislom in sočutjem se ga je treba lotiti. Naj se že enkrat napravi pošten in pravičen zakon, ki ga že štiri leta pričakujemo.

Nekaj o vojnih sirotah.

Preskrba vojnih sirot dela mnogim državam hude preglavice. Ni namreč dovolj, da recimo mati take sirote prejema nekaj denarne podpore na mesec, treba je storiti več, mnogo več, ako nočemo, da nam iz vojnih sirot ostane zanemarjen in pokvarjen rod, prava šiba božja v vsakem oziru.

Ne smemo si prikrivati, da so vojne sirote najbednejši med bednimi, dostikrat telesno zaostali, duševno zanemarjeni, otroci, ki skoro niso podobni otrokom. Mnogo izmed njih se je rodilo v vojnem času, v dneh, ko so očetje ginevali in mrli po raznih bojiščih. Rojene so torej bile mnoge, rastle pa brez izjeme vse vojne sirote v najbolj neugodnih razmerah, ki si jih je mogoče misliti.

V telesnem oziru je mnogim primanjkovalo hrane, najpotrebnejšim oblačil in sploh marsičesa, kar je za razvoj telesa nujno in neobhodno potrebno.

O vzgoji teh sirot pa sploh ni mogoče govoriti. Kaj pomeni v naši družini, zlasti med preprostim ljudstvom oče, to ve vsak, kdor pozna življenje našega kmeta in delavca. Oče je vse. Kadar si mati ne zna nič več pomagati in ne ve, kaj bi počela s porednimi otroci, se skliče na očeta, pa je naenkrat vse v redu. Slovenska preprosta žena kot mati sama največkrat nima dovolj vzgoje, zato je tudi otrokom ne more nuditi. Sicer je tudi z očetom precej enako, vendar pri njem nadomešča nekaka zmerna in enakomerna strogost ono, kar manjka v izobrazbi. Sicer pa bodi kakorkoli! Dejstvo je, da so otroci tam, kjer ni očeta doma, večinoma zelo zanemarjeni.

Vojne sirote morajo vse nositi ta pečat. Poleg tega je treba pomisliti, da se med vojno tudi mati ni pečala z otrokom v taki meri kot bi to bilo potrebno. Na njenih ramah so slonela navadno vse gospodarske skrbi in nadloge, poleg tega pa jo je vedno mučil strah in dvom, kaj bo z možem. Iz vsega tega je sledila vedna nervoznost in razdražljivost, ki so jo morali potem zelo neprijetno okušati otroci. Mesto, da bi jih bila mati pritegovala nase, jih je le še odganjala in je bila vesela, da se jih za trenotek lahko iznebi.

Zato so bili prepuščeni otroci največkrat sami sebi in okolici, ki je dihala pokvarjeni vojni vzduh. Videli in slišali so mnogo, kar jim je kvarilo domišljijo in vzbujalo v njih nezdrave nagone.

Taka je slika vojnih sirot. Umljivo je torej, da se države trudijo, kako bi iz teh malih neboljencev vzredile koristne člane človeške družbe.

Na Francoskem so začeli akcijo za vzgojitev zdravega kmetijskega naraščaja. Stan je za vojne sirote gotovo zelo primeren. Obilo gibanja in kretanja na svežem zraku zabriše marsikaj, kar je v njem pokvarila slaba okolica.

Na Francoskem imajo posebna „Središča za poljedelsko vzgojo.“ Ko otroci dovrše ljudsko šolo, so lahko sprejeti v takšna središča. Stari ne smejo biti manj nego 12 in ne več nego 15 let. Pouk traja tri leta. Januarja letošnjega leta je bilo 15 takih „Središč“ in v njih 283 otrok, a od teh spet 216 vojnih sirot.

Stroški za tak način vzdrževanja vojnih sirot so razmeroma majhni. V Franciji je preračunano nekako 4 franke za osebo na dan. Korist pa, ki jo utegne imeti od tega posamezni otrok in z njim vred ves narod, je velikanska.

Opozarjamo na to ustanovo naše merodajne kroge. Mogoče bi se dalo uvesti kaj sličnega s primerno prirojitvijo na naše razmere tudi pri nas.

Podivjanost, ki danes kraljuje med nami, sili človeka k premišljanju. Ako pojde tako dalje, — kam še prijadramo?! Izkušnja pa uči, da drevo, ki je enkrat utrujeno, ne spremeni svoje rasti. Zato je treba začeti pri nežnih mladikah, kjer je še kaj upanja na uspeh.

Čas beži. Vsake zamujene ure bi bilo škoda...

Nekaj za dom.

Govorimo o stvareh, ki so nam pri srcu. Radi bi govorili veselo, toda razmere so take, da nam ni dano. Ker se nam morda urine tupa-tam ostra beseda, naj takoj načeloma povemo, da nam ni do tega, da bi napadali osebe. Oseba za nas ni. Mi poznamo le eno: delo za izboljšanje položaja invalidov, udov in sirot.

To delo smo si vsi mislili v tesni skupnosti z Invalidskim odsekom. Želeli smo, da bi bila „Splošna organizacija vojnih invalidov itd.“ in Invalidski odsek dve inštituciji; ki bi roko v roki delali v blagor tistih, od katerih je domovina terjala zdravje, može in očete. Ta želja se nam je zdela naravna in nujna in nismo nikoli mislili, da bi se mogel kdo spodtikati ob njej.

Toda invalid obrača, Invalidski odsek pa obrne.

Mi smo mislil tako: „Splošna organizacija vojnih invalidov itd.“ je zasebna ustanova, ki lahko živi v trajnem stiku z maso invalidov širrom domovine. Njeni člani in njeni voditelji so eno v nesreči. Druži jih sicer ena sama, toda močna vez: dejstvo, da so invalidi. Vse potrebe in nadloge svojega bližnjega pozna vsak član iz lastne proklete skušnje. — Invalidski odsek pa je uradna, oficijelna inštitucija vlade. Kot tak naj bi bil Invalidski odsek po našem

skromnem mnenju posredovalec med invalidi in vlado. Organizacija bi mu naj bila močna in objektivna opora v presojanju raznih vprašanj, v sporazumu z njo naj bi izhajali ukrepi in odredbe, organizacija sama pa naj bi spet delala v prijateljskem sporazumu z invalidskim odsekom.

Tako smo mislili in želeli mi. Vemo, da so naše razmere sploh v marsičem težke in smo tudi pripravljeni na žrtve, pripravljeni po svojih močeh pomagati narodu in državi preko kritičnih dni neustaljenosti. Toda Invalidski odsek tega noče razumeti.

Prepričani smo, da je načelnik Oddelka za socialno politiko naklonjen vsem, ki trpe — torej tudi invalidom. Enako niti za hip ne dvomimo o dobri volji vodje Invalidskega odseka. Kako je tedaj mogoče, da nastajajo med Invalidskim odsekom in nami nesoglasja, ki nujno kličejo po remeduri in spravi?

Stvar je enostavna. V Invalidskem odseku sedi oblastno nekdanji c. kr. hauptman (kapetan bi mu rekli danes), mož, ki so mu invalidi trn v peti. Ta mož ima močno, mnogo premočno besedo. Ima čudovito zmožnost, da zna v vsakem oziru spreminjati barve kakor kameleon in izza plota delati zoper tiste, za katerih blagor bi moral. Nikakor ne more pozabiti, da je bil nekoč avstrijski oficir in vidi v invalidih samo brezpomembne „Plänklerje“, ki niso več porabni za „Kanonenfutter“ — torej brezpomembna navlaka, ki je povsod samo v nadlego. Torej proč z njo!

Ta junačina je pripeljal s seboj gospoda oberlajtnanta (poručnika po našem) in celo vrsto pristnih feldvebeljnov, ki so tako invalidi zaradi lepšega.

Hauptman in feldvebelj — to je bilo v Avstriji kakor — Pst! Pustimo to grdo primero in recimo samo dostojno: Bila sta nerazdružljiva. Oba sta iskala svoje koristi, oba sta smrtno sovražila „Plänklerja“, preprostega vojaka.

Zato so ti ljudje pri nas — nerabni. Nočemo jih napadati. Privoščimo jim njihov kruh. Kar hočemo in do česar smo upravičeni, je samo to, da se te ljudi dene v take kraje oziroma na taka mesta, kjer nam ne morejo škodovati.

V Invalidski odsek pa spadajo invalidi, ljudje, ki bodo razumeli naše težnje. Koliko je pri nas inteligence, ki je med vojno morala trpeti zaradi politične nezanesljivosti, ki se je borila po raznih dobrovoljskih legijah, koliko je te vrste izobražencev, ki so danes invalidi! Ti ljudje, ki so res do dna izpraznili kelih trpljenja, ti vzor možje, ki so ojeklenili v borbi za našo staro pravdo, ti nas razumejo in bi bili umestni na zgoraj navedenih mestih. Razumeli bi težave naše, pojmovali bi težkoče vlade in bi znali v spornih vprašanjih najti zmerno srednjo pot. Potem bi prenehali spori, prenehalo bi bagateliziranje naše organizacije s strani Invalidskega odseka. Našli bi se svoji pri svojih — in marsikaj bi bilo drugače.

Mesto nadaljnega apeliramo na vodstvo Invalidskega odseka, da skliče v sporazumu z načelstvom Oddelka za socialno politiko v Ljubljani zastopnike odseka in zastopnike organizacije na anketo, kjer se lahko mirno in stvarno pomenimo o tem, kar smo danes naznačili v splošnih potezah. Taka anketa bi lahko gotovo rodila dober sad na vse strani.

Dolžnost vsakega člana je, da je naročnik glasila „Vojni Invalid“. — Prispevajte za tiskovni sklad. — Vsak invalid in vdova naj bo član naše organizacije.

Društvene vesti.

Invalidski shodi se vrše, in sicer dne 16. maja t. l. v Mariboru, kjer bo tudi izvanredni občni zbor, istega dne tudi ustanovni občni zbor na Rakeku in shod v Šmarju pri Jelšah. Dne 18. maja t. l. se vrši izredni občni zbor na Vrhniki, dne 25. maja t. l. pa javen shod v Trzinu.

V Domžalah vprizori dramatični odsek ljubljanskega poverjenišva igro „Veleja“ v treh dejanjih v Katoliškem domu. Pričetek ob treh popoldne. Pred igro bo na kratko poročal delegat iz Ljubljane o našem delovanju.

Poverjenišva in podružnice opozarjamo, da obveste svoje člane in članice, da morajo vlagati svoje prošnje edino potom poverjeništev ali podružnic, pri katerih so organizirani, katere se bodo uradno poslale s priporočilom centrali, da jih porazdeli na pristojna mesta. Le take prošnje se bodo potem vpoštevale, ker se bo znalo, da so upravičene. S tem se razbremeni veliko centralna pisarna. Tajništvo centrale.

Iz Črnomlja se poroča, da se je vršil tamkaj dne 14. maja t. l. dobro uspeli invalidski shod. Poročal je kot delegat centrale tovariš Roš iz Ljubljane. Zanimanje za našo stvar je tamkaj zelo veliko in je ondotno dasi šele novo poverjeništvu vredno pohvale. Shoda se je udeležil narodni poslanec g. Nemanič, ki je pristopil k organizaciji kot podporni član in ji podaril sto dinarjev. Iskrena mu hvala. Da bi se našlo še več takih požrtvovalnih ljudi.

Razne vesti.

Poverjenišva in podružnice prosi uredništvo, da naj zbirajo sklade za naše glasilo „Vojni invalid“ in pridobivajo pridno naročnikov. Cene tiskarskih potrebščin se vedno dvigajo, za to je treba dobre finančne opore, in dosti naročnikov, da se bo list obdržal in se povzpela na višek. V našem interesu je, da edino naše sredstvo za informiranje javnosti kolikor mogoče izpopolnimo.

Iz upravnistva. Opozarjamo interesente, posebno trgovce in obrtnike, prijatelje našega lista, da bi bili pripravljene sprejemati inserate za naš list pod jako ugodnimi njzkimi cenami. Eventualne ponudbe naj se pošljejo na upravo lista „Vojni invalid“.

Mežnaričevim invalidom. Invalide, ki dajejo nezaupnico nekaterim članom centralnega odbora po „Napreju“ poznamo dobro in vemo, da se indentificirajo v eni osebi, ki ni pooblaščen in nima pravice izjavljati se v imenu takih nezadovoljnejev, ki jih sploh ni. G. Mežnariču svetujemo, da naj se poslužuje raje stvarnih in pozitivnih argumentov, s katerimi naj dokaže, ako more, nedelavnost in nepravilno postopanje dotičnih članov centralnega odbora. Demagoško očitanje, kako se dela po njegovih ostavki je nesmiselno, istotako predbacivanje, da se odbor hvali, da je oskrba vojnih invalidov urejena, ker vsak dobro ve, v kakem stanju se nahajamo, in bi bilo tako hvalisanje presmešno. Kako pa se dela to, ve najmanj g. Mežnarič, ki se še poprej kot predsednik ni dosti zanimal za delo. Ako bi bila invalidska oskrba in njena ureditev odvisna samo od organizacije, bi bili sedanje slabega invalidskega stanja krivi vsi doseganji odbori, v veliki meri pa gospod Mežnarič, ki je kakor se hvali eden prvih boriteljev v organizaciji od njenega početka. Jasno je, da se v enem mesecu po njegovem odstopu ni moglo veliko storiti in ne zagrešiti. Judežev mešetarenje z organizacijo je započel ravno g. Mežnarič prvi, in sicer že v Celju, potem je mešetaril dalje na Dunajskem trgu, k sreči so mu dalekovidne oči načrte prekrizale. Z največjim veseljem pričakujemo vsi odborniki izrednega občnega zbora, ki ga predlagajo Mežnaričevi invalidi, ker tam bomo imeli priliko pokazati vsej invalidski javnosti prave čiste invalidske prijatelje. Onim nezadovoljnejem in kritikom Mežnaričevega kova, ako sploh kateri res eksistira pa povemo, da naj pridejo raje knam in mi jim radi prepustimo nadaljno nevhaležno delo, od katerega ne živimo, pač pa se le zanj žrtvujemo.

Iz krogov invalidov, ki reflektirajo na trafike se čujejo opravičene pritožbe, da jim hišni posestniki, trgovci in drugi najemniki v veliki meri zadržujejo otvoritev trafik s tem, da se jim branijo oddati primerne lokale. So po mestu različni lokali, v katerih so se nahajale že dolgo let trafike. Po novem razpisavanju in podeljevanju vseh trafik, bi vsak rad izkoristil to priliko, da bi oddal lokal verižniku in drugemu špekulantu, ki plača poljubne cene, invalid, ki ne more plačati, pa naj gre na cesto. S tem postopanjem prizadevajo invalidom in vojnim vdovam velike udarce, ker morajo isti vsled tega opuščati podeljene jim koncesije. Na ta način odvezemajo kruh najbednejšim. Zato prosijo prizadeti vse one, ki posedujejo lokale, da postopajo s sočutjem in jih prepuste vojnim žrtvam, da jim ne jemljejo že itak najbednejše eksistence. Merodajne oblasti se tudi opozarjajo,

da dajejo temu postopanju malo pozornosti in priskočijo na pomoč.

Dramatični odsek centralnega odbora pripravlja igro „Veleja“, ki jo bo vprizorjal pri nekaterih podružnicah po deželi. P. n. društva in naklonjeno občinstvo se prosi, da gre predstaviteljem v vsakem oziru na roko in se udeležuje naših dobrodelnih predstav.

Dramatični odsek invalidskega doma v Ljubljani vprizori v „Delavskem domu“ v Trbovljah na binško nedeljo ob 7. uri zvečer „Revolucijsko svatbo“, dramo v treh dejanjih, spisal Sophus Michaelis ter na binško ponedeljek ob 7. uri zvečer „Gozd“, dramo v treh dejanjih, spisal Peter Petović.

Sodeluje trboveljska delavska godba. — Med odmori poje kvartet učiteljsčnikov iz Ljubljane.

Igri sta zelo lepi; prva se godi za časa francoske revolucije na gradu Trioville blizu francoske meje, druga pa v sedanjih časih v hrvatskih gozdovih. Vprizorjeni sta bili med drugim tudi že v ljubljanskem dramskem gledališču.

Po predstavah bo družabni večer: Na vspredu godba, ples, pevske točke kvarteta, prosta zabava itd. ter v ponedeljek šaljivi nastop v petih slikah „Atenski rokodelci“ iz Shakespearejeve komedije „Sen kresne noči“.

Vstopnice se dobe v predprodaji v konzumu (Delavski dom) ter pri blagajni vsakokrat eno uro pred začetkom predstave.

Umrla sta tovariša Rafael Pečnik, davčni sluga v Gornjem gradu, dne 16. maja t. l. in Franc Fedran iz Podholma št. 11, dne 1. aprila t. l. Bodi jima lahka zemlja!

Proda se kompletan potovalni kinoaparat, zložljiv v zaboju, v jako dobrem stanju z 16 rabljivimi dobro ohranjenimi filmi. Aparat deluje na elektriko ali na kisik (Oksigen). Poizve se pri Francu Murnu na Drski št. 25 pri Novem mestu.

Brezplačne vstopnice za parno kopelj. Tajništvo ljubljanskega poverjenišva je zopet prejelo nekaj brezplačnih vstopnic za parno kopelj v hotelu Slon. Člani, ki reflektirajo na te vstopnice, naj se zglasijo v tajništvu, kjer vstopnice lahko vsak čas dobijo.

URADNI RAZGLASI.

Mesta pisarniških uradnikov so razpisana pri sledečih sodiščih:

1. po eno mesto višjega pisarniškega oficijala v IX. čin. razredu pri okrajnih sodiščih v Doljni Lendavi, Kamniku in Metliki.

2. Po eno mesto pisarniškega uradnika v X. ali XI. čin. razredu pri deželnem sodišču v Ljubljani in pri okrajnem sodišču v Cerknici, odnosno pri drugih sodiščih, pri katerih bi se po tem razpisu izpraznila mesta.

3. Poduradniško mesto pri okrajnem sodišču v Krškem.

4. Po eno mesto sodnega sluge pri okrajnih sodiščih v Cerknici, Laškem in Ložu, odnosno pri onih, kjer bi se mesta vsled tega razpisa izpraznila.

Prošnje je vlagati do 20. junija t. l. Vojni invalidi imajo prednost po naredbi celokupne narodne vlade z dne 20. novembra 1918 št. 145 Ur. l. Več je razvidno v razpisih v Uradnem listu št. 51 od 19. maja t. l.

RAZPIS TRAFIK.

Na javnem natečaju so razpisane trafike v Ormožu št. 15, v Mežici št. 27 (davč. okraj Prevalje), v Vitanski vasi št. 27 (davčni okraj Konjice), v Lipi št. 30 (davčni okraj Ormož), v Spod. Gorčah št. 62 (davčni okraj Celje), na Pristavi št. 26 (davčni okraj Šmarje pri Jelšah), v Ložini št. 31 (davčni okraj Ptuj), v Zgor. Radvanju št. 52 (davčni okraj Maribor), v Dolenji vasi št. 22 (davčni okraj Celje), v Št. Petru nad Laškimi št. 23 (davčni okraj Laško) in v Brstju št. 20 (davčni okraj Laško). Ponudbe je vlagati pri finančnem okrajnem ravnateljstvu v Mariboru najkasneje do 13. junija t. l. Natančneje je razvidno v Uradnem listu št. 53 od 26. maja t. l.

Odgovorni urednik: Fricko Juvan.

Tisk tiskarne J. Blasnika nasl., v Ljubljani.